

Fyll i arbetsbeskrivningen genom att ersätta den ljusgrå texten med din egen text. Spara och bifoga dokumentet i samma mapp som resten av ditt bidrag. För att delta i tävlingen måste du också betala en anmälningsavgift på 250 kronor. Sätt in pengarna på BG 546-3880. Betalningsmottagare är Föreningen grävande journalister. Märk talongen med det arbetsnamn du valt åt ditt bidrag.

NAMN:

Sofia Boo och Markus Alfredsson

E-POST:

sofia.boo@sverigesradio.se

markus.alfredsson@sverigesradio.se

ARBETSNAMN:

Lyxhotell och tvångsinjektioner – Kaliber granskar Kriminalvårdens utvisningsresor

KATEGORI:

Riksradio

DESSA PERSONER ANMÄLS OCH KAN NOMINERAS

Sofia Boo

Markus Alfredsson

FÖRUTOM OVANSTÄENDE DELTOG FÖLJANDE PERSONER

Annika H Eriksson (producent)

PUBLICERINGSDATUM

19 oktober 2014 (del 1)

26 oktober 2014 (del 2)

VAR PUBLICERADES JOBBET?

Sveriges Radio Kaliber P1 (samt Ekot , P1 Morgon, Studio Ett etc.)

BESKRIV RESULTATET AV GRÄVET KORTFATTAT

Del 1: Dyra resor och lyxhotell för Kriminalvårdens personal vid utvisningar från Sverige

Ingress del 1: "Lyxhotell på semesterorter, flygresor i businessklass och alkohol på arbetstid. Kaliber granskar en svensk myndighet, en myndighet som gjort lite som den vill."

Del 2: Tvångsinjektioner av lugnande på utvisningsresor bryter mot svensk lag.

Denna arbetsbeskrivning skall bifogas till alla bidrag som lämnas in till Guldspaden. Vid frågor – kontakta FGJs kansli.
Telefon: 08-665 40 10 **E-post:** kansli@fgj.se. För att delta i tävlingen måste du också betala en **anmälningsavgift** på **250 kronor**. Sätt in pengarna på **BG 546-3880**. Betalningsmottagare är Föreningen grävande journalister. Märk talongen med det arbetsnamn du valt åt ditt bidrag.

Ingress del 2: "Svenska utvisningar ska ske under humana och värdiga former. Men i dagens Kaliber kan vi visa hur personer som utvisats drogats, mot sin vilja. Och ansvaret bollas runt."

PÅ VILKET SÄTT ANSER DU ATT GRÄVET UPPFYLLER KRITERIERNA FÖR GULDSPADEN?

Tvångsutvisningar är något det absolut mest känsliga och omdebatterade inslagen i den svenska migrationspolitiken. De flesta är överens om att det är något som måste ske "humant och värdigt".

Vår granskning ger en unik inblick i hur utvisningarna går till i praktiken. Vi har kunnat visa att det förekommit tvångsinjektioner av lugnande medicin i samband med utvisningarna, något som strider mot svensk lag. Det här är något som det ryktats om i många år, men som ingen tidigare kunnat belägga.

Vi har också kunnat visa att Kriminalvårdens personal, i strid med statens regelverk, bott flera nätter på lyxhotell och flugit i businessklass för stora summor pengar i samband med utvisningsresor. På sociala medier beskriver personal resorna som en slags semester, med sol, bad och alkohol.

Granskningen har väckt starka reaktioner, och bland annat lett till att Kriminalvården polisanmält personal som varit med vid resorna.

HUR UPPSTOD URSPRUNGSIDÉN TILL PROJEKTET?

När vi tidigare granskat utvisningsresor har vi lagt märke till att Kriminalvårdens personal inte åkt direkt hem efter att de utvisat personer. I stället verkade det som att de stannade kvar på turistorter en eller fler nätter före de åkte tillbaka. Vi ville ta reda varför de gjorde detta och om det fanns ett mönster.

Vi hade även hört rykten om att personer fick lugnande medel på resor mot sin vilja. Vi ville även ta reda på om det fanns bevis för att så hade skett.

VILKA ARBETSMETODER TILLÄMPADES?

Vi började med att begära ut så kallade resplaner från Kriminalvårdens transporttjänst, där det bland annat står vilken personal som varit med vid en resa, vart de rest och hur länge de varit borta. Detta visade sig vara svårare än vi trott. Kriminalvården ville inte lämna ut handlingarna till oss. De menade att uppgifter om hur personalen rest, vilka hotell de tagit in på m.m. skulle kunna användas för att identifiera de som utvisats. Oklart hur.

Vi ägnade många veckor åt att försöka kringgå sekretessen, bland annat genom att begära ut samma handlingar från andra myndigheter (Polisen och Försvarsmakten). Till slut lyckades vi få ta del av resplanerna från Kriminalvården – men med ett förbehåll. Vi förbjöds att ta kontakt med de utvisade samt att inte publicera uppgifter som kunde röja deras identitet. Vi nöjde oss med detta.

Varje år genomförs tusentals utvisningar, och därför kände oss därför tvungna att göra ett tydligt urval. Vi valde att titta på resor från perioden 2010-2013, och begränsade oss till "chartrade" resor (sådana som helt eller delvis genomförts med inhyrda flygplan).

Vi såg snart ett mönster: Kriminalvårdens personal stannade ofta kvar på orter utomlands efter utvisningarna. Vi sorterade ut de resor där personalen stannat utomlands längre än en natt. Därefter begärde vi ut reseräkningar för dessa resor (kvitton m.m.). Inte heller detta kunde vi få ut – Kriminalvården menade att det var för tidskrävande. Vi ville inte ödsla tid på överklaganden. Därför åkte vi själva upp till Kriminalvårdens huvudkontor i Norrköping, och ägnade tre dagar åt att sortera ut reseräkningar för hand och kopiera dem.

Genom reseräkningarna kunde vi verifiera att resorna verkligen gjorts på det sätt som resplanerna beskrev. Vi fick även ta del av hotellfakturor och kvitton för personalens utlägg. Här kunde vi se att personalen samlat poäng med privata bonuskort. Genom källor med god insyn fick vi veta att det var väl känt att Transporttjänstens personal samlar bonuspoäng som de senare använder för privata semesterresor (detta blev en egen Ekonyhet).

Eftersom vi själva ville se hur Kriminalvårdens personal bott åkte vi på en snabbvisit till Dubai, som Kriminalvårdens personal ofta vilat upp sig på efter utvisningsresor till Afghanistan.

Vi visste att det flögs businessklass hem från vissa resor och begärde ut kostnaderna för ett urval biljetter, främst från Dubai för att se hur ofta detta skedde samt kostnaden för dessa biljetter.

Under arbetet gick vi igenom de dokument som fanns på myndigheten som skulle reglera resorna (resepolicy, avtal etcetera), men fick inga bra svar på varför personalen vilade på lyxhotell utomlands. Vi hittade även en rapport från Kriminalvårdens internrevision, som var kritisk till de långa vilotiderna och resorna i businessklass.

I internrevisionens tjänsteanteckningar hittade vi en (något kryptisk) notering om att lugnande mediciner använts vid resorna. Vi bad att få titta på samma underlag som internrevisionen, och fick ett antal "sjukvårdsrapporter"

Denna arbetsbeskrivning skall bifogas till alla bidrag som lämnas in till Guldspaden. Vid frågor – kontakta FGJs kansli. **Telefon:** 08-665 40 10 **E-post:** kansli@fgj.se. För att delta i tävlingen måste du också betala en **anmälningsavgift** på **250 kronor**. Sätt in pengarna på **BG 546-3880**. Betalningsmottagare är Föreningen grävande journalister. Märk talongen med det arbetsnamn du valt åt ditt bidrag.

skickade till oss – anteckningar som vårdpersonal som varit med vid utvisningar gjort under resorna. Där kunde vi svart på vitt läsa om att det förekommit tvångsinjektioner med lugnande medel under svenska utvisningsresor – något som med all sannolikhet strider mot svensk lag.

Vi använde även sociala medier för att ta reda på mer om vad som skedde på resorna. Några ur personalen hade offentliga profiler på Facebook. Här kunde vi läsa om hur de själva upplevde resorna. Några av dem beskrev det som ett lyxigt jobb, med härliga hotellvistelser på arbetstid. Vi såg flera bilder på alkohol som skulle ha konsumerats under resorna, trots att de varit i tjänst. Med hjälp av Facebook fick vi en unik inblick i vad som skedde på resorna, en inblick vi inte kunde fått på annat vis. Vi ville givetvis följa med på en resa, men Kriminalvården tillät inte detta.

En av de anställda – en person som haft ansvar som "transportledare" för flera resor – delade också rasistiskt och främlingsfientligt innehåll på sin Facebooksida, vilket blev en separat nyhet i Ekot.

VILKA TYPER AV KÄLLOR ANVÄNDES?

- Tusentals resplaner från Kriminalvårdens transporttjänst
- Ett urval (ca 90) reseräkningar från Kriminalvården (som vi själva fick plocka fram på Kriminalvårdens huvudkontor i Norrköping)
- Styrdokument från Kriminalvården (riktlinjer, avtal, policys, samt ej diarieförda dokument som fungerat som riktlinjer för hur Kriminalvården planerat sina resor)
- Tjänsteanteckningar från Kriminalvårdens internrevision
- Muntliga källor
- Sociala medier (kriminalvårdsanställdas Facebookprofiler)
- Egna observationer på plats i Dubai
- Sjukvårdsrapporter från Kriminalvårdens transporttjänst (där sjukvårdspersonalen som varit med på resorna beskriver hur det har gått till, vilka mediciner som använts, m.m.)
- Lagar och förordningar rörande tvångsvård

VILKA PROBLEM STÖTTE DU PÅ UNDER ARBETET?

De största problemen vi hade gällde svårigheten att få ut handlingar från Kriminalvården. Vi hade till en början väldigt svårt att få ta del av några handlingar överhuvudtaget.

Beskedet från Kriminalvården var att i princip all information i resplanerna omfattades av sekretess - inte bara de utvisades namn och personuppgifter, utan även resedatum, flygplatser, hotell m.m. Enligt Kriminalvården skulle sådana uppgifter kunna användas för att identifiera de som utvisats. Oklart hur.

Vi höll inte med om Kriminalvårdens bedömning, och ägnade många veckor åt att försöka kringgå sekretessen. Till slut begärde vi att Kriminalvården ändå skulle pröva och maska flera tusen sidor – alternativt att vi skulle få ta del av handlingarna med ett förbehåll om att inte publicera uppgifter om de som utvisats. Kriminalvården accepterade detta, och vi fick ta del av handlingarna med ett sådant förbehåll.

Allt detta var väldigt tidsödande. Förbehållet, som gick ut på att vi inte publicera uppgifter om utvisningarna i "sammanställd form", gjorde dessutom att vi noga fick väga våra ord inför publiceringen.

HUR LÅNG TID TOG PROJEKTET?

Cirka 10 veckor.

VILKA REAKTIONER HAR ARBETET FÅTT FRÅN MYNDIGHETER OCH KOLLEGOR?

I samband med publiceringen av det första programmet (som handlade om lyxhotell, alkohol och businessklasflygande i samband med utvisningar) sa Kriminalvårdens generaldirektör Nils Öberg att han delar *"den upprördhet som jag tror att en hel del människor utanför vår myndighet känner när de hör hur det kan gå till inom transportverksamheten. En hel del av det går helt enkelt inte att försvara."* I en senare intervju gav han besked om att de skärpt till reglerna. Numera ska billigast hotell användas i första hand, och det är slut på businessklassresandet inom Europa.

Rapporteringen om tvångsinjektioner väckte också kraftiga reaktioner. IVO:s jurist var upprörd och Kriminalvårdens medicinskt ansvarige kallade tvångsinjektionerna för brottsliga.

Kriminalvården polisanmälde i samband med vår publicering de tvångsinjiceringar som vi rapporterade om. En förundersökning har inletts. Dessutom anmälde Kriminalvården en läkare och en sjuksköterska till Inspektionen för vård och omsorg (IVO).

Denna arbetsbeskrivning skall bifogas till alla bidrag som lämnas in till Guldspaden. Vid frågor – kontakta FGJs kansli. **Telefon:** 08-665 40 10 **E-post:** kansli@fgj.se. För att delta i tävlingen måste du också betala en **anmälningsavgift** på **250 kronor**. Sätt in pengarna på **BG 546-3880**. Betalningsmottagare är Föreningen grävande journalister. Märk talongen med det arbetsnamn du valt åt ditt bidrag.

Granskningen fick stort genomslag i svenska medier, och vi har fått många glada tillrop från kollegor.

Anställda inom Kriminalvården hörde också av sig. En del mycket upprörda över publiceringen – andra glada att det vi berättade äntligen kommit upp till ytan.

HAR PROJEKTET ANMÄLTTS TILL PO, GRANSKNINGSNÄMNDEN ELLER ANNAN INSTANS?

Inte vad vi känner till.

TELEFON/E-POST TILL NOMINERADE JOURNALISTER:

sofia.boos@sverigesradio.se

070 870 32 55

markus.alfredsson@sverigesradio.se

073 696 57 60

GLÖM INTE: För att delta i tävlingen måste du också betala en **anmälningsavgift** på **250 kronor**. Sätt in pengarna på **BG 546-3880**. Betalningsmottagare är Föreningen grävande journalister. Märk talongen med det arbetsnamn du valt åt ditt bidrag.